

A reménység szigetén

A lelkem már pici gyerek koromban reményekkel volt tele, hát ezért adtam ezt a címet ennek a kéziratos füzetnek, hogy *A reménység szigetén*.

Kolozs megyében, Szék községben születtem 1936-ban, június 9-én. A lánykori nevemen Kálmán Sári, a férjem után a Ballok Sári nevet viselem. Forrószeg végén laktunk, egy kis, kétszobás, nádfedeles házikó volt az én otthonom. Azért hasonlított ez a rész egy szigethez, mert a falutól volt még vagy 5-6 puszta telek, és azután jött az a rész, ahol mi laktunk. 8 ház volt itt és 8 család lakott benne, künt a falu végén. És mivelhogy a falutól egy kicsit félre voltunk, hát ezt a részt úgy lehetett elképzelni, mint egy szép szigetet. Tele voltak a kertek gyümölcsfákkal, szőlőlugassal, virágokkal, énekes madarakkal, rozmarint bokrokkal, és én ezek között szőttem a sok szép reményeket, amik közül nem sok valósult meg.

A szüleim jók voltak hozzám, de nem értettek meg engem. Édesapám szigorú volt és kemény, a pontos munkát szerette és meg is követelte, amit kimondott, az úgy volt, nekem pedig eszembe sem jutott, hogy még másképp is lehetne. Édesanyám engedékenyebb volt, de ideges természetű, nekem pedig úgy fájt, ha láttam, hogy ideges, jókedvűnek szerettem volna látni, ezért mindenkor, mindenben a kedvüket kerestem. Továbbtanulni, iskolát végezni szerettem volna, és orvos szerettem volna lenni, de az én jó szüleim nem engedtek tanulni, mert csak egyedül voltam. És akkor még megvoltak a földjeink, és attól féltek, hogyha tanulni megyek, hát akkor nem lesz, aki segítsen nekik, és nem lesz, aki örvendjen a földeknek, amiket, igaz, hogy elég sok tusakodással és fáradság árán vettek meg szegények, azért, hogy majd nekem könnyebb legyen, és nem gondolták még akkor, hogy mindent elfúj a szél. Az iskola, a végzettség az megmaradt volna, itt voltam én nagyon gyáva és nagyon hibás, mert ezt az egyet ki kellett volna harcoljam magamnak, attól még lehettem volna én akármilyen jó gyermek az én szüleimmel szembe. Ne légy te soha annyira jó és annyira gyáva, hogy a pályaválasztásodba vagy a házasságodba belészólhassanak mások, de ez már késő bánat, de aki tud és akar, az tanulhat belőle. Úgy éreztem gyerekkoromban, hogyha én orvos leszek, hát mindenkin segítek, mindenkit meggyógyítok, és ebben a szakmában is mindenkit testvéremnek fogadok el, annyira hiányzott nekem a testvér.

Amikor a szüleim nem engedtek engem tanulni menni, elvágódott az én reményeim közül a legfőbb szál, és azután rendre még sok más szál is, amikben én reménykedtem künt a faluvégen a virágos fák között. 19 éves voltam, amikor férjhez mentem. Az én szüleimnél laktunk, ami nem volt jó, és nem lett volna szabad. Az első házasságból született egy fiam. Az én jó szüleim nem voltak az én férjemmel megelégedve, mert nem értett úgy a mezei munkához, ahogy ők szerették volna, és ezért olyan nagy bánatuk volt, azt hitték szegények, hogy ha nem megy úgy a mezei munka, mint a karikacsapás, hát mi leszünk ennek a világnak a legszerencsétlenebb fiai. (És elváltunk.)

A második házasságomból született egy leányom. Az édesapám ideadta azokat a földeket, amiket nekünk szánt, egy évig használtuk őket, a második évre kollektív lett, elvették a földeket és mindent, aminek addig örvendtünk, nem

maradt más, csak a nagy csalódás és egy olyan sors, amilyent kimondani nehéz és leírni nem szabad.

Volt nekem egy jó nagyanyám, az édesanyám anyja, akivel mindig kárpótolva voltam. Jókedvű volt, vidám, kacagó természetű, mindig énekelt, pedig 14 gyermeke volt, amiből tízet eltemetett, négyen felnőttek, és ezek közül egyik volt az én drága jó édesanyám. Mert mindenkinek csak egy édesanyja van, aki jobban szeret és sajnál bennünket, mint akárki más. Engem is nagyon sajnált, de nem tudott már akkor segíteni semmit, csak titokban kesergett értem, amikor látta azt a nagy-nagy tévedést, ami reám zuhant. És ha a Jó Isten nem lett volna velem, hát ki tudja, mi lenne velem, vagy hol lennék azóta. Ők, szegények, meghaltak már, és reám maradt egy elromlott élet minden nehézsége és terhe.

A gyerekkorom szép volt, édesanyám jól főzött, tiszta volt, sok jót megettünk a kis kétszobás, nádfedelel, faluvégi házban, a veszekedés nem volt divat, mindenük volt, ami csak kellett. Még most is visszaemlékszem arra az időre, amikor édesapám oltotta a kertben a fákat, és lett rajtuk az első termés, nem hagyott rajtuk csak egy-két gyümölcsöt, és kiadta a parancsot, hogy levenni nem szabad, csak ha megérik, hogy lássa, hogy milyen lesz. Mikor megért, édesapám levette, és egy jó vacsora után háromfelé vágta és jóízűen megettük. Testvérem nem volt, és ez nagyon fájt nekem, és hogy ezt a nagy lelki bánatot el tudjam viselni, hát mindent olyan nagy szeretettel vettem körül, mintha az én testvéreim lettek volna. A virágokat a kertben, a madarakat, a gyümölcsfákat, az állatokat és még a bogarakat is, a madarak közül a fecskét, a bogarak közül a hangyákat szerettem a legjobban. Tornácos volt a mi kis házunk, és leültem a tornác fájára, elnéztem a fecskepárokat, amíg 4-5 fészket végigcsínáltak a pajta gerendáin, azután a hangyákban láttam egy olyan nagy csodát, amihez nem sok hasonló van. Azt a szép munkát, amit olyan nagy pontossággal nem tudnak végigcsínálni csak az édesanyák.

Az idő eltelt, iskolába kellett menni, amit nagyon szerettem, és 3000 lejes ösztöndíjjal mehettem volna továbbtanulni, mivel első tanuló voltam. A tanítóim nagyon szerettek, én is őket, és az iskolában bennük találtam meg szülőm, testvért, jó barátot egyben. Valahogy akkor másképpen volt minden, mi gyerekek úgy voltunk nevelve, hogy amit sem a szülők, sem a tanítók nem látnak, azt látja az Isten: és ez egy olyan csodás valami volt, amit sem leírni, sem elmondani nem lehet, csak érezni. De ez az érzés sokszor sok mindentől megmentette a régi gyerekek életét, lelkét, ami a mostani gyerekek életéből, lelkéből nagyon, de nagyon hiányzik.

A széki kollektív gazdaságban dolgoztam 20 éven át, a férjem ezalatt Kolozsváron dolgozott az építkezésnél (a sántiéren), ahonnan csak egy héten egyszer jöttek haza az emberek, és akkor is melyik hogy, és melyik milyen kedvvel, egy szóval ennek a generációnak az életét nem tudom, hogy minek lehetne nevezni, mindennek, csak éppen házasságnak és boldogságnak nem. Nem volt akkor már sem végzettség, sem föld, és éppen úgy, mint máshol, Széken is nagyon gyengén ment a helyzet a kollektív gazdaságban, éppen, mint máshol, ami elől sokan elmenekültek, akik között mi is, beköltöztünk Szamosújvárra, ami 15 kilométerre van Szék községtől.

Itt egy örmény családnál voltam házvezetőnő 10 éven át. Ezek a munkakönyvet is megcsináltatták nekem, és 10 éven át fizettük az adót, közösen, a forradalom utáni évben jöttem tőlük nyugdíjba. Ez is a Jó Isten akarata volt, ő volt az, aki mindent látott és tudott, jó előre, amit én nem láttam és nem tudtam akkor,

de ő tudta, hogy nekem nagyobb szükségem lesz a saját nyugdíjra, mint másoknak. És ő mindenhez adott erőt nekem, nem annyit, amennyit kértem tőle, hanem sokkal többet. Szamosújvár egy szép kis mezőváros, aminek valamikor az örmevények voltak az építői, ők rakták le a fundamentomát, és még most is sok örmevény lakik itt, okos, üzleti emberek. Vannak itt gyárak, egy nehéz börtön, ahol valamikor Rózsa Sándor is be volt zárva, itt is halt meg, és itt van eltemetve. Van árvaház, kórház, öregek háza, iskolák és szép templomok, van szép főtere, sétateret, hatalmas fákkal, és az oldalánál folyik el a Szamos, nagy méltóságosan. Az út, ami a város közepén halad át, Dés felől jön és megy fel Kolozsvárra, nagy állomás van itt, ahol megáll az a gyorsvonat is, amivel szoktunk régebben Budapestre menni. Most már busszal járunk, mert a vonatjegy erősen megrágtult a forradalom után.

Itt lakom most én, egy olyan kisvárosban, ahol minden nagyon szép és rendezett, úgy, ahogy valamikor régen künt a faluvégen a kis nádfedeles ház körül volt, Széken, ahol én születtem, és ahol reméltem, hogy szép lesz majd az élet. Az élet nem volt sem könnyű, sem szép, de van egy jó fiam, egy jó leányom, 4 fiúunokám, akikért mégis érdemes még élni. Mivel a tanulásból semmi sem lett, és a reményeimből egy sem sikerült, az Istenhez menekültem és a versíráshoz. Nem akartam azt, hogy semmi se maradjon meg az én gondolataimból, tehetségeimből, emlékeimből, mert éreztem, hogy nem vesztet el minden. És tudtam, hogy a Jó Isten megsegít ebben is, éppen úgy, mint egyebekben, és mindenkor, mindenben. Istennel járni jó és öröm, engedjük hát, hogy segítsen nekünk, mert ő az, aki soha senkit be nem csapott, mert ahol az Isten lelke van, ott a szabadság. Az élet nehéz volt, de reáneveltem magam arra, hogy ne várjak senkitől semmit. Én megveszem magamnak az ajándékot minden alkalomra, és úgy örvendek neki, mintha azt a legkedvesebb valakitől kaptam volna, és úgy szeretném magamat ránevelni még arra is, hogy ne fájjon semmi, de semmi, csak ez még mostanig nem mindig sikerül, mert a sátánnak akkora esze van, hogy kitalálja, hogy mi fáj jobban, és onnan támad, én meg úgy állok előtte, mintha nem is fájna, volt rá időm, hogy megismerjem az ő terveit, 40 éve már, hogy harcolunk együtt, és ez épp elég idő ahhoz, hogy az ember tudja, hogy honnan jön a veszély. Én tudom, hogy eljön az az idő, amikor már semmi sem fog fájni, mert a Jó Istennek erre is gondja lesz, de hogy mikor, ez már az ő dolga.

És mivel még nem sikerült reánevelni magam arra, hogy semmi ne fájjon, hát így jött létre bennem az a gondolat, hogy nekem már csak egyedül a Jó Isten segíthet, és nem csalatkoztam benne, mert még olyan dolgokat is megadott nekem, amit nem is kértem, és százszor annyit, amennyit én megérdemeltem. Mert így van (a bibliában) megírva (tegyetek próbára, nem vagyok én Isten mindenkor!!). Az én életemben Isten nagyon nagy segítség volt, és voltak olyan nehéz időszakok, amikor mindenki elhagyott, de ő soha. Ezért menekültem hozzá bizalommal, amit te is megtehetsz akkor, amikor mindenkiben csalódnál fogsz. Így jött létre a versírás is, hogy valami az életből fent maradjon, úgy, mint a levél a vízen. A verseimet szeretettel, szeretetből írtam, és tanulság alapon, bizonyíték gyanánt, mert nem az voltam én, aminek az én ellenségeim tartottak. A verseket a hazámnak, az unokáknak és az utódoknak írtam, azoknak, akik tiszteletben tartják őket, és méltók lesznek rájuk. Mert nem biztos, hogy majd később is csak a szörnyeket, betöréseket, gyilkosságokat stb. nézik a fiatalok (a tévében). Hiszem azt, hogy az Isten belé fog majd nyúlni a magyar fiatalság életébe, lelké-

be is. És reá fognak ébredni arra, és rá fognak találni azokra a dolgokra, amire a lelküknek is és a magyar nemzetnek is nagy szüksége van.

A magyarság életéből hiányzik a hit, a szeretet és az összetartás, ami nélkül elveszünk. Van még egy nagy hibánk, amiről írni kell. Nekünk, magyaroknak, nem kell csak egy gyermek, vagy ritkán-ritkán kettő. A román családoknál pedig 8–10–12, és még több is van. Hát erről és ezekről is kellene írni azoknak, akik írni tudnak. Itt kell nektek segíteni, nagy emberek, vezetők, orvosok. Mert valamikor elítéltük Mengelét és az ő cselekedeteit, és most nem vesszük észre, hogy ez még sokkal siralmasabb dolog, amit mi csinálunk. Mert ő a másfajta nemzeteket gyilkolta le, mi pedig a miénket. Mert attól félünk, hogy ha lenne bár négy gyermeke minden magyar családnak, hát akkor mi meghalnánk éhen. Ezt nem lenne szabad gondolni, mert az Isten nem személyválogató, mi vagyunk egy keménynyakú nemzet. De vigyázzunk, mert nem kell még egyszer 45 év és elfogyunk, mint a gyertyaszálak a halotti sírokon. *A gólyához* című versem erről az írásról szól, amiben egy versszak így hangzik:

Mert nem lenne jó, nagy büszkeségünkért,
Amivel mi sokszor rendelkezünk,
Hogy a Jó Isten kihúzza a nevünket a történelemből,
És kitagadjon minket, hogy nem létezzünk.

Az én tapasztalatom az, hogy a Jó Isten sokkal több áldást ad a többgyermekes családoknak, mint oda, ahol csak egy van. Mert ha nincsen szerencse vagy béke és szeretet, akkor hiába van meg a magas kóház, semmit sem ér, nem azért írom ezt, hogy valakit irányítani akarok, de nagyon kevés egyedüli gyermeknek volt és van szebb és boldogabb élete, mint ahol a családban többen is vannak. Én egy jó párat és éppen elég sokat le tudnék most írni azok közül, akik a családban egyedüli gyerekek voltunk, és nem lettünk boldogok, sem gazdagabbak, mint azok, akik többen vannak, ez így igaz, ahogy ideírtam. És még egy olyan dolgot is láttam és látok, hogy sok szülőnek, ahol csak egy gyerek van, nincs benne semmi öröm. Ahol van istenáldás, ott a több gyerekekkel sem nehéz az élet, de ott, ahol nincs áldás, nincsen öröm sem, és a magyarság minden évben kevesebb, ha ez nem fáj senkinek, akkor még nincsen semmi baj, akkor lesz baj, amikor fájni fog.

Itt befejezem az önéletírásom, a régi szép remények leírását, amit igyekeztem egészen rövidre venni, mert nem szeretném elfárasztani vele az olvasók lelkét. Különbösen én a versek írását szeretem jobban, amiből igyekszem írni még azért, hogy neked is jusson belőle, drága olvasóm, ha majd átírva, valamikor a kezembe kerül. Sajnálom azt a személyt, aki nem kapna benne magának semmi jót, semmi szépet ebből a kis verseskönyvből. És ha azt hallanám, hogy ez a verseskönyv olyan értéktelen, hogy csak eldobni való, ez nagyon fájna nekem.

Azt kívánom, hogy ne így legyen, hanem fordítva. Szeressétek a költőket és az írókat, akik mindig a népnek írtak, és legtöbbször a hazáért haltak meg.

Remélem, hogy megértetek engem, és ha igen, akkor köszönöm szépen.

A Jó Isten maradjon veletek és velem is.

Ballok Sári, 1995. február 3-án